

Nis-Momme Stockmann

Ræven

Oversat af Camilla Engkjær Laursen

*Oversat efter: Nis Momme-Stockmann, Der Fuchs © Rowohlt
Berlin Verlag GmbH, Berlin 2016. Med venlig tilladelse af
Rowohlt Berlin Verlag GmbH, Berlin.*

Del 1 Fuldmåne

KAPITEL 1

Den 26.7.1992 kl. 14.00 ringer den ellers tavse telefon i Badinskys hus og vækker Tilles far, Erik Badinsky, fra sin lette drankersøvn. Da han i første omgang ikke er i stand til at placere lyden, stønner han "forbandet lort" på en måde, så vi meget præcist kan forestille os lugten af hans ånde. Vi kan høre, hvordan han sløvt stavrer igennem lejligheden. Og så stikker vi af. Græsset skærer i vores skinneben. Dogge, Tille og jeg løber forrest, Diego kommer prustende bagefter. Hvor er det naturligt, som børn løber alle steder hen, som et godt eksempel på kybernetisk bevisførelse. Vi drejer ind på marken, som vi altid gør på vores ruter. Foran mig ser jeg de baner, som Tille og Dogge laver i kornet. Der en lille og der en stor tunnel. Jeg nøler i en brøkdæl af et sekund. Jeg modsætter mig min første beslutning, tvinger mig så igennem den lille og nyder følelsen af at undslippe en forudbestemmelse.

Vi fræser gennem kornet.

Tille skriger længere fremme. Han er hyperaktiv, men i Thule i 1992 hed det bare "Sprælle-Philip", og i stedet for terapi slog hans far ham, når der ikke var andet at gøre (det skete 3-4 gange om ugen).

Bagefter forsøgte Tille altid kun at sprælle indvendigt eller – hvis det ikke var muligt – at skrue hånden i skruestikken nede i hans fars garage. Myrer med brændende fødder kryber over hans tinding og råber: Let's dance, Tille Badinsky. Tille skriger meget, når vi er ude. For eksempel: "I Castle Grayskulls navn – jeg har kraften!" eller "Sært tilbud, sært tilbud, alarm: Sært tilbud." Sådan nogle underlige ting, som om nogen pludselig ville komme ud af det blå og gribe fat i ham og sufflere hans skingre, og ofte skamfulde, budskaber. Men så kom der noget nyt. Bizarre formler, matematiske sætninger, som han nogle gange skrev med dirrende pind på jorden. Pludselige, fjerne lynnedslag, som geniens ånder, der kortvarigt og sanseløst trænger ind i hans fattige, tynde krop for at prale af deres sjældne storhed.

Han løber hele tiden frem og tilbage. På sine tynde, hvide ben. De knækker snart, tænker man. Kikkerten gynger om halsen på ham som en medalje, der er alt for stor, og som han er udelukket fra at vinde alene på grund af det vanvittige størrelsesforhold mellem ham og den (den får ham til at se grotesk lille ud). Underligt nok forestiller jeg mig ham altid sådan, med kikkerten om halsen. Selvom han kun har den med denne ene gang her, denne dag, som jeg pludselig husker så tydeligt. Han har taget den fra vindueskarmen. Ifølge hans

far er kikkerten ”noget værd”, og derfor står den der. Han bruger den kun en sjælden gang imellem for at se fugle på meget tæt hold ude i haven. Svajende står han der, ser igennem kikkerten og siger noget sagkyndigt, ”Vildænderne er tidligt på den” eller ”interessant parringsdans”, med den slidte udtalelse, som karakteriserer drankeren, der ikke er nem at imponere. Bagefter stiller han den tilbage i vindueskarmen. Han har den egentlig kun, fordi hans egen far havde en, der også stod i vindueskarmen (og som han ikke måtte røre). Måske tror han, at fædre har brug for sådan en, at den på en eller anden måde hører til opgaven. I modsætning til tålmodighed eller interesse eller regelmæssige måltider eller sympatiske karaktertræk eller en bare en delvis ædruelig tilstand i dagtimerne i løbet af en arbejdsuge. Tilles mor døde af brystkræft i ’89. Hans far har drukket lige siden. Det gjorde han faktisk også før, men det har været med god grund og på sin vis accepteret af landsbyen siden da, for hvad skulle han ellers gøre? Selvom de har en rimelig sej have, opholder vi os sjældent hjemme hos dem. Kun når Tilles far sover. Og vi smutter, når han vågner. Vi er alle sammen bange for hans far. Især Tille. ”Koncentration, koncentration, koncentration,” råber han tit af sig selv.

”Slap af, slap af, slap af,” og så kommer der en sang ud af det:

”Kooooncentration – slaaaaaaap aaaaaaaaf

Af af ah

Ah ah ah

Yeah, yeah, yeah

Yeha, yeah, yeah

Teenage Mutant Ninja Turtles go!”

Jeg er 10 år gammel – Diego 12, Dogge 13 (hvor gammel er Tille egentlig?).

Bag os snakker Diego og Dogge prustende om bilmærker:

”BMW og Audi er de sejeste,” siger Diego.

”BMW er bayersk!” (alt, hvad der ligger syd for Hannover, er foragtet og forhadet).

”Alligevel. BMW er sej.”

”Det siger du kun, fordi din far kommer fra Bayern,” siger Dogge.

”Min far kommer ikke fra Bayern, han kommer fra Venezuela.”

”Ja, men din far er vokset op i Bayern og har spist Weißwurst og kartoffelsalat uden mayonnaise. Han har glædet sig over Bayerns udesejre og alle mulige andre forbrydelser mod god tysk smag.”

”Min far har boet i Stuttgart i seks måneder. Og så flyttede han herhen,” siger Diego med den skingre

stemme, der altid dukker op, når han bliver ophidset. ”Han har boet her i 25 år!”

”Bayern er Bayern, det er pisse lige meget, om det er Stuttgart eller München, eller hvad de nu kalder alt det lort dernede.”

Diego blusser op under sin brune hud og holder sin tykke finger imod sit bryst – en gammel kones gestik. Måske har han set det så ofte hos sin bedstemor, som han bor hos, at det har sneget sig helt ind i hans underbevidsthed. Han trykker den stive finger imod sin brune kødbudding af et bryst, så der dannes to folder af ren ophidselse på hans hals, mellem hvilke sveden presses u. Flæskeøjne, der græder flæsketårer. Det ser faktisk ud som om, han har en hals som en gammel dame (der ligefrem skriger efter en perle- eller koralkæde). Dertil får han et ansigtsudtryk, som ville han sige: ”Vil I have en pandekage mere, drenge?” Kærlig og fuld af bebrejdelser på samme tid.

Jeg kan helt tydeligt se os for mig. Der løber vi, Thules sørgelige rester: En humpende leptosom, der bliver mobbet på grund af sin udtalte femininitet og sin lokale herkomst. En ligbleg og radmager dreng med røde lokker, som af og til slår sig selv i hovedet for at få styr på sig selv. Og mig – ham med den handikappede bror, den tilflyttede mor, den døde far, der så at sige tematiskdækker

resten. Dogge er den eneste, der er nogenlunde sej. Kæmpestor og stærk. Der er faktisk kun en grund til, at han tilbringer tid med os, og det er, at han i et vredesudbrud knuste en af Diegos tæer på den højre fod, så den skulle skæres af.

Marken bryder op og åbner sig for os: Vores barndoms kulisse. Det åbne, nøgne Thule med de mange dæmninger. Vi er på vej til kanalen. Vi vil lege pirater. Eller: Tille og jeg håber, det viser sig, at vi skal lege pirater (for vi har været store piratfans siden EAV's "super duper dødningehoved"). Det er også derfor, Tille har udviklet en brændende interesse for den forbudte kikkert. Diego og Dogge vil egentlig bare gerne snitte, kaste med knive og ødelægge ting. Måske lege med ild eller ryge.

Kanalen ligger ved dæmningen. Den munder ud i en lille, kunstig sø foran en gammel pumpestation, der synes at fungere helt uden hjælp fra mennesker. Rundt omkring er der heder, sumpe og smalle grøfter, hvor der svømmer sorte ål. Landskabet virker neddæmpet. Vi kravler på dets ryg som biller, men lige på dette sted lader det ikke at have nogen nerver overhovedet. Heromkring har den hård hud. Solen skinner, men det er alligevel koldt. Vinden blæser højlydt uanset årstiden, fordi landet her er så fladt. Med enhver kunstig forhøjning begynder der en grundretslig strid, der har varet i årtusinder. "Her fløjter Tyskland igennem tænderne," har min

bedstefar altid sagt. ”Tyskland ved ikke noget om dette sted,” sagde min mor altid, ”og selv hvis det gjorde, er dette sted under alle omstændigheder langt fra alting.”

Hun hadede det her sted. Fra den første dag. Det gjorde hele familien med undtagelse af min bror Reini, der underligt nok blomstrede, og som udviklede et rigtigt ordforråd og høstede kartofler i højt humør. Hvis han ikke havde været der, ville hun været smuttet efter et halvt år. Og sådan blev det til 15 år.

Bag dæmningen kan man høre havet som en dæmpet snorken. Gud sover. Græsstråene er hårde og brede. Der står nogle får ude i horisonten. Det er verdens dumme dyr. Eller også er det ekstremt kloge svampe. Som man vil. Ligegyldigt hvor stabilt dit humør er. Et brægende får og den fløjtende vind skraber imod dig og planter melankolien i dig og genererer automatisk tanker om forspildte chancer og håbløsheder hos enhver over 30 år. Jeg tænker, at dette landskab er som et symbol på alt det, der er foregået her. Som om nogen har snittet toppen af. Af landskabet. Af menneskene. Af hændelserne. Og på en eller anden måde får jeg følelsen af, at vi allerede tidligt er med til det, i kraft af vores blotte tilstedeværelse her på dette sted. Et sted hvor de samme idiotiske modellervokskugler bliver rullet hele tiden. Som er

Gud et autistisk barn. Ligesom Reini, der har stor fornøjelse af den redundante gentagelse af det samme, evige, fantasiløse lort. hvordan mon det vil være at være et andet sted? I et andet landskab, hvor man er nødt til at planlægge sin vej og sin rute i stedet for at være et sted, hvor man ikke bliver afkrævet nogle valg?

Hvorfor er vi her? Er det sjovt? Er der nogen mening i det? Slår det tiden ihjel? Nej. Vi er her for, så godt som muligt, at udfylde rollerne som dem, der vokser op med de ressourcer, der nu er til rådighed. Og ja, det, vi laver her ved pumpestationen, er kedeligt. Men det er bedre end det, man kan lave i landsbyen under opsyn. Og det er også en slags forholdsmæssig luksus på sin egen usle måde.

Ved pumpestationens mur samles resterne fra landungdommens flugtanstrengelser: Rester af nedbrændte lejrballer, cigaretpakker, øldåser, sprutflasker, kanonslag, krøllede blade. Den gamle bunker her og busstoppestedet i den nedlagte nordlige del af landsbyen er de eneste tilflugtssteder, vi har. Ungdommens forsøg på at gøre oprør er godt nok også radikale her, men alligevel falder alt til jorden. Et mågeskrig er nok til at bryde enhver grænse mellem de lavt hængende skyer og det flade land. Bliver nogen slået til blods, eller ender de på sygehuset med alkoholforgiftning?

Der er støv i baggrunden. Harmløst. Alt er harmløst. Alt er godt. Her er dæmningen, der er havet. Elektriske hegn. Steder, hvor heste kan drikke. Dug på halmen. Duften af grannåle. Spor fra traktorer. Et hav af måger, hvis raseri lige er nok til at lave et lille ekko over ormene i den pløjede jord. Og i denne sælsomme atmosfære går og står, taler og råber, tænker og føler man på en helt bestemt måde. Ligesom planter i et drivhus vokser på samme måde under samme betingelser og kaster de samme tomater og agurker af sig.

Vi ender i en mærkelig modus. Alle løber med, skridt for skridt og i stiltiende samtykke. Tille ser igennem sin kikkert og skriger: ”Der, der bagved kommer de. Lort, forbandet lort, hvaler, sværd, ild, vildsvin, fakler.” Jeg klatrer op på et væltet træ. I et pludseligt raseri kaster Dogge – vi ved ikke, om det er påtaget eller ægte – en mursten imod pumpestationens murstensvæg. Diego benytter de udstående grene til at komme rundt om træet.

”Alle op, alle op.”

”Nej, jeg er nødt til at bekæmpe angriberen,” råber jeg som et tematisk forslag.

”Kom nu afsted,” insisterer Diego, ”vi skal parkere.”

”Parkere?” spørger jeg.

”Ja, kom nu, hurtigt!”

Diego imiterer lyden af en bakkende lastbil. Det er et anarkistisk sammensurium af temaer, fuldstændig kaotisk – og fuldkommen foreneligt.

”Kom ned igen,” siger Dogge. ”Lad os sætte ild til et eller andet.”

Affaldet har samlet sig i pumpestationens sikkerhedsgitter. Flamingo fra gamle bøjer, plastikflasker, indkøbsposer. Alt det, der havner i Thules kanalsystem, ender før eller siden her.

Dogge lægger sig på maven på den murede kant og trækker et eller andet op. Han finder en dåse hårspray og en lighter frem fra tasken. Tyvekoster fra Edeka Supermarked med en værdi på 1,75 mark. Han graver en lille fordybning og ligger plastikken ned i det. En lille plastikbålplads. Så sprayer han det hele grundigt til og sætter ild til det. ”Den, der er dum nok, indånder det.”

Tille stikker næsen udover den sorte, kvalmende røg og inhalerer.

”Det dufter dejligt. Som marcipan eller sådan noget.”

Et kort øjeblik virker Tille rigtig afslappet. Vi andre gør det samme. Jeg bliver svimmel. Dogge peger på en fugl.

”Hold kæft, I er dumme.”

Og det er vi.

Dogge har en Prins Adam-figur – den svagelige, lillaklædte og endnu ikke forvandlede version af

He-Man. Han holder figurernes højre fod ind mod ilden, indtil den drypper ned i flammerne. Alle mine erindringer om min tidlige barndom lugter af plastik. Ungdommen lugter af plastik. Drengene stirrer på ilden. Flammerne kryber ind igennem pupillerne, der er blevet så store som ladeporte, og direkte ind i hjernen, hvor de lammer alt. Jeg har mit kamera på mig og tager et billede af de tre, der sidder rundt om det frygtelige lejrball med hovederne hvilende på deres knæ. Diego sidder som en tyk Marilyn Monroe med benene til siden og hånden på låret. Mit hoved er roligt og klart. Jeg ser på kameraet. Det ligger i min hånd som en sten. Det børstede aluminium er ret tungt og på en måde også overraskende. Den lille bule på kanten. Det lille søgevindue, der har fået sortgule kanter. De små, sorte prikker på forsiden, fluelort. Det er alt sammen noget, jeg har set tusindvis af gange, men jeg har aldrig set det. I min rus er jeg totalt forundret over, hvad kameraet er sammensat af. Tusindvis af øjeblikke, som jeg fuldstændig mangler blikket for. Jeg ser altid kun det glansløse nu – og tænker det som en logisk slutning. Men livsbegivenheder er faktisk ikke arrangeret som en perlekæde. Nej, jeg tror, at de flyver blindt rundt for hinanden igennem virkeligheden. Fuldstændig uafhængige af hinanden. Og at de mødes, ikke kun i rum, men også i tid, og sammen skaber en

fortælling, et ”forløb”, det er så umådeligt usandsynligt. Og det er umådeligt usandsynligt, at kameraet ligger her i min hånd, at jeg betragter det og tænker denne tanke. Hvilken sandsynlighed ville man have regnet sig frem til for 13,8 milliarder år siden? Jeg ved ikke, om jeg rent faktisk tænker sådan, jeg er jo stadig et barn. Men jeg tænker noget i retning af: Det er vanvittigt, at det fungerer. At det kan fungere sådan uden at komme i uorden. Og at det ud af alle muligheder endte sådan her. Og at man simpelthen ikke kan vægre sig imod det. Jeg lader min finger glide over ridsen på den røde knap. Jeg kan huske det sekund, det gik i stykker, og pludselig – som om der med et åbnes et lille vindue, ja, jeg bliver rent ud sagt forskrækket – går det op for mig, at min far engang har haft kameraet i hænderne. Dengang han stadig havde hænder. Dengang de stadig var en del af hans levende krop, og han kunne tale og bevæge sig igennem verden – og forestillingen om, at han er død, at han ligger i jorden og rådner op, er langt væk. Det er som en åbenbaring, hvor tågesløret letter, og det øjeblik, kameraet gled fra hans hånd og ned i min, fremstår så tydeligt, at jeg får følelsen af, at han er lige i nærheden. Jeg skal bare bevæge mig lidt, træde et skrift om bag forhænget, og så er jeg der igen... Jeg spørger mig selv, om jeg kunne have gjort noget anderledes i fortiden, om jeg kunne have opført

mig anderledes, om jeg kunne have ændret noget ved, hvordan tingene udviklede sig. Og så gør det ondt en stund. Som om livet slet ikke lader sig leve og kun er en anmasselse. Men i næste øjeblik er det allerede ovre, og tilbage er kun kameraet i min hånd. Slidt og fedtet. Og erindringen om min far er bare den samme gamle erindring i mit hoved. Den er bleg og tvivlsom, fordi jeg har taget den frem så mange gange: Han står (eller sidder han? Kører vi i bil?), giver mig kameraet og siger: ”Agfamatic Pocket-4000.” ”Nåh,” siger jeg, for jeg ved ikke, at det her er betydningsfuldt. For mit erindrende jeg er det pissenormalt. Mit erindrende jeg stryger hårlok væk fra ansigtet og både ignorerer og går glip af det sakrale. ”Hvis du tager et billede hver dag, vil du senere kunne mindes alt det, der har været vigtigt i dit liv.”

Jeg kunne dog ikke tage et billede af ham, for inden jeg nåede ind til byen for at købe en film, der passede – en kassettefilm – var han allerede væk. Ilden går ud. Fortryllesen er hævet.

Tille foreslår, at vi leger gemmeleg. De andre griner som vanvittige. ”Gemmeleg!”

”Ja, I gemmer jer, og jeg finder jer med min kikkert.” Vi leger faktisk altid gemmeleg. Det er bare den værste form for faux pas at kalde det det. ”Gemmeleg” er for børn. Men det at gemme sig er ganske vist en detalje, der hører sig til

standardrepertoiret for en fuldkommen eftermiddag. Hvis det kommer af sig selv. Som straf tvinger Dogge Tille ned på jorden for at lave muskeløvelser. Han skriger, som om han var blevet overfaldet. To minutter senere løber vi alle sammen i forskellige retninger og forsøger at finde gode gemmesteder i det variationsfattige slettelandskab. Dogges gemmested er det bedste, for han er stærk og kan manøvrere sig omkring, han kan ubesværet klatre op ad alt, og han er ikke bange for at sidde i edderkoppebefængte huller eller åbne nedløbsbrønde. Diego har det dårligste gemmested. Han står fnisende bag hjørner og råber, ”Kom nu, din spasser!” Jeg synes, legen er åndssvag, for jeg forstår den ikke. Hvis en af dem, der gemmer sig, opnår sit mål og virkelig gemmer sig så godt, at han ikke bliver fundet, så er legen jo færdig. Nej, man kan kun være hjælpsom og på et tidspunkt røbe sit opholdssted. Eller man kan kede sig på sit gemmested og virkelig gøre ham, der leder, frustreret. Som barn virkede legens grundlæggende sammensætning frem for alt samfundsforberedende. Som om alle følger en udtalt aftale, og spillet kun er en kedelig og overflødig del af den. Og det er lige præcis den følelse af, at en kæmpemæssig forudbestemmelse sidder på vores liv som en ondsindet tudse og presser os igennem verden, der engang imellem

giver mig den uimodståelig trang til at bryde den. Jeg har udviklet ægte strategier til det formål: Når jeg får lyst til at tisse på en edderkop, der sidder i sit spind, modstår jeg trangen og lader være. Eller hvis jeg skal være et eller andet sted på et eller andet bestemt tidspunkt, så venter jeg to minutter ekstra, før jeg går ind. Det kan godt være, at mosaikstenene er små, og at man først kan se billedets motiv, når man er færdig og står i den nødvendige afstand til det (ligesom de ganske små skridt vi tog, den dag Tille tog kikkerten, forekommer mig små og harmløse og hverdagsagtige). Jeg tror på, at der findes øjeblikke, hvor man står ved et vejkryds og skal vælge. Hvor man kan bestemme sin skæbne, hvis man er åben over for det (eller det er i hvert fald, hvad Katja senere ville have mig til at tro).